

विशिष्टीकरण तालिका

प्रथम त्रैमासिक परीक्षा २०८१

कक्षा : १० विषय : नेपाली

समय : २ घण्टा

क्र. सं.	क्षेत्र (पढाइ र लेखाइ)	परीक्षणीय पक्ष	प्रश्न संख्या	उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न सं.	अङ्क भार	स्पष्टीकरण
१	शब्दभण्डार	शब्दार्थ	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका चारओटा शब्द र तिनको अर्थ दिई जोडा मिलाउन लगाउने
		शब्द पहिचान	१	१	२	एउटा अनुच्छेद दिई पर्यायवाची, विपरीतार्थी, अनेकार्थी/श्रुतिसमभिन्नार्थी, सिङ्गो शब्द /लघुतावाची १/१ ओटा शब्द पर्ने गरी पहिचान गर्न लगाउने
		वाक्य रचना	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका उखान/टुक्का, अनुकरणात्मक/प्राविधिक/निपातबाट १/१ ओटा शब्द दिई वाक्यमा प्रयोग गर्न लगाउने ।
२	वर्णविन्यास	शुद्ध शब्द पहिचान	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका य/ए, /ब/व, /क्ष/छय, /श/ष/स, पञ्चम वर्ण र 'र' बाट दुईओटा बहुवैकल्पिक प्रश्न सोध्ने ।
३	भाषिक संरचना	पदवर्ग पहिचान	१	१	३	विकारीबाट ४ ओटा र अविकारीबाट पर्ने गरी पदवर्ग पहिचान गर्न लगाउने
		शब्द निर्माण	१	१	२	अनुच्छेदबाट १/१ ओटा समस्तलाई विग्रह र विग्रहलाई समस्त बनाउने तथा दुईओटा द्वित्वको निर्माण प्रक्रिया देखाउन लगाउने ।
		काल र पक्ष	१	१	२	वर्तमान र भविष्यत्बाट १/१ ओटा र भूतबाट दुईओटा वाक्य दिई खाली ठाउँ भर्न लगाउने ।
		भाव/अर्थ	१	१	२	शीर्षक दिएर भाव प्रयोग गरी चार वाक्यमा वर्णन गर्न लगाउने ।

		वाक्यान्तरण	१	१	३	लिङ्ग/वचन/पुरुष/आदर, संश्लेषण/विश्लेषण, वाच्य, प्रेरणार्थक/कथनबाट १/१ वाक्य दिई परिवर्तन गर्न लगाउने ।
४	पठनबोध बोध	बोध प्रश्नोत्तर (अदृष्टांश)	१	१	४	गद्य विधाबाट १५० शब्दसम्मको अनुच्छेद दिई ४ ओटा प्रश्न सोध्ने
५	निर्देशित रचना	कथा/जीवनी वा वक्तृता/संवाद	१	१	४	बुँदाका आधारमा कथा/जीवनी, वादविवाद/मनोवादमध्येबाट दुई प्रश्न सोधी कुनै एकको उत्तर दिन लगाउने ।
६	बुँदा टिपोट र	बुँदा टिपोट र	१	१	२	गद्य विधाबाट १२५ शब्दसम्मको

						दृष्टांश गद्यांश दिई चारओटा बुँदा टिप्प लेख्न लगाउने ।
७.	सारांश लेखन (दृष्टांश)	सारांश लेखन (दृष्टांश)	१	१	३	गद्य विधाबाट १०० शब्दसम्मको दृष्टांश गद्यांश दिई सारांश लेख्न लगाउने ।
८.	पाठगत बोध	बोध उत्तर लेखन	२	१	४	पाठका विधाबाट कुनै दुईओटा सन्दर्भ दिई एकओटाको उत्तर लेख्न लगाउने ।
९.	समीक्षात्मक उत्तर	समीक्षात्मक उत्तर लेखन	२	१	६	पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै दुई प्रश्न सोध्ने एको उत्तर लेख्न लगाउने ।
१०	निबन्ध लेखन	निबन्ध लेखन	३	१	७	एक आत्मपरक र दुई वस्तुपरक निबन्धका शीर्षक दिई १५० शब्दसम्मको निबन्ध लेख्न लगाउने
जम्मा			१९	१५	५०	

प्रथम त्रैमासिक परीक्षामा पाठ १ देखि ६ सम्म पठनपाठन गर्ने ।

विशिष्टीकरण तालिका

दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा २०८१

कक्षा : १० विषय : नेपाली

समय : २ घण्टा

पूर्णाङ्क : ५० समय : २ घण्टा

क्र. सं.	क्षेत्र (पढाइ र लेखाइ)	) परीक्षणीय पक्ष	प्रश्न सं.	उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न सं.	अङ्क भार	स्पष्टीकरण
१	शब्दभण्डार	शब्दार्थ	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका चारओटा शब्द र तिनको अर्थ दिई जोडा मिलाउन लगाउने
		शब्द पहिचान	१	१	२	एउटा अनुच्छेद दिई पर्यायवाची, विपरीतार्थी, अनेकार्थी/श्रुतिसमभिन्नार्थी, सिङ्गो शब्द /लघुतावाची १/१ ओटा शब्द पर्ने गरी पहिचान गर्न लगाउने ।
		वाक्य रचना	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका उखान/टुक्का, अनुकरणात्मक/प्राविधिक/निपातबाट १/१ ओटा शब्द दिई वाक्यमा प्रयोग गर्न लगाउने ।
२	वर्णविन्यास	वाक्य सम्पादन	१	१	२	एउटा शब्दमा एउटा अशुद्धि पर्ने गरी ह्रस्व, दीर्घ, लेख्य चिह्न, पदयोग/पदवियोगबाट १/१
						ओटा पर्ने गरी वाक्य सम्पादन गर्न लगाउने
३	भाषिक संरचना	पदवर्ग पहिचान	१	१	३	विकारीबाट ४ ओटा र अविकारीबाट २ पर्ने गरी पदवर्ग पहिचान गर्न लगाउने ।
		शब्द निर्माण	१	१	२	२/२ ओटा उपसर्ग र प्रत्यय व्युत्पन्न शब्द पहिचान गर्न लगाई निर्माण प्रक्रिया देखाउने ।
		काल र पक्ष	१	१	२	वर्तमान र भविष्यत्बाट १/१ ओटा र भूतबाट दुईओटा वाक्य दिई खाली ठाउँ भर्न लगाउने ।
		वाक्यान्तरण	१	१	४	लिङ्ग/वचन/पुरुष/आदर, संश्लेषण/विश्लेषण, वाच्य, प्रेरणार्थक/कथनबाट १/१ वाक्य दिई परिवर्तन गर्न लगाउने ।
४	पठनबोध भाषिक	पठनबोध भाषिक संरचना पहिचान (दृष्टांश/अदृष्टांश)	१	१	४	गद्य विधाबाट बढीमा १२५ शब्दसम्मको अनुच्छेद दिई करण/अकरण, कारक/विभक्ति, वाक्य, उद्देश्य र विधेय पहिचानबाट १/१ प्रश्न सोध्ने ।
५	व्यावहारिक लेखन	कार्यालयीय चिठी/निवेदन, निमन्त्रणा, टिप्पणी, बधाई, शुभकामना, श्रद्धाञ्जली तथा समवेदना, सूचना	१	१	४	कार्यालयीय चिठी/निवेदनबाट एक, निमन्त्रणा, टिप्पणी, बधाई, शुभकामना, श्रद्धाञ्जली तथा समवेदना, सूचनाबाट एक गरी दुई प्रश्न सोधी कुनै एकको उत्तर दिन लगाउने ।
६.		बुँदा टिपोट र सारांश लेखन (दृष्टांश)	१	१	२+२	गद्य विधाबाट १२५ शब्दसम्मको दृष्टांश गद्यांश दिई चारओटा बुँदा टिपेर सारांश लेख्न लगाउने

						।
७.	पाठगत बोध	बोध उत्तर लेखन	२	१	४	२ १ ४ पाठमा दिइएका विधाबाट कुनै दुईओटा सन्दर्भ दिई कुनै एकओटाको उत्तर लेख्न लगाउने ।
		तार्किक उत्तर लेखन	१	१	४	पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै एक प्रश्न सोधी तार्किक उत्तर लेख्न लगाउने ।
८	भावविस्तार/व्याख्या	भावविस्तार/व्याख्या	२	१	४	पाठमा प्रयुक्त विधाबाट (विशिष्ट पंति) कुनै दुई प्रश्न सोधी एकको उत्तर लेख्न लगाउने ।
९	समीक्षात्मक उत्तर	समीक्षात्मक उत्तर लेखन	२	१	७	समीक्षात्मक उत्तर समीक्षात्मक उत्तर लेखन २ १ ७ पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै दुई प्रश्न सोधी एकको उत्तर लेख्न लगाउने ।
जम्मा			१८	१५	५०	

दोस्रो त्रैमासिक परीक्षामा पाठ ७ देखि १२ सम्म पठनपाठन गर्ने ।

विशिष्टीकरणतालिका

तेस्रो तथा वार्षिक परीक्षा २०८१

कक्षा : १० विषय : नेपाली

नेपाली पूर्णाङ्क : ७५

समय : ३ घण्टा

क्र.सं	क्षेत्र (पढाइ र लेखाइ)	परीक्षणीय पक्ष	प्रश्न सं.	उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न सं.	अङ्क भार	स्पष्टीकरण
१.	शब्दभण्डार	शब्दार्थ	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका चारओटा शब्द र तिनको अर्थ दिई जोडा मिलाउन लगाउने
		शब्द पहिचान	१	१	२	एउटा अनुच्छेद दिई पर्यायवाची, विपरीतार्थी, अनेकार्थी/श्रुतिसमभिनार्थी, सिङ्गो शब्द /लघुतावाची १/१ ओटा शब्द पर्ने गरी पहिचान गर्न लगाउने ।
		वाक्य रचना	१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका उखान/टुक्का, अनुकरणात्मक/प्राविधिक/निपातबाट १/१ ओटा शब्द दिई वाक्यमा प्रयोग गर्न लगाउने ।
२.	वर्णविन्यास	शुद्ध शब्द पहिचान	१	१	१	पाठमा प्रयोग भएका य/ए, /ब/व, /क्ष/छय, /श/ष/स, पञ्चम वर्ण र

						'र' बाट दुईओटा बहुवैकल्पिक प्रश्न सोध्ने ।
		वाक्य सम्पादन	१	१	२	एउटा शब्दमा एउटा अशुद्धि पर्ने गरी ह्रस्व, दीर्घ, लेख्य चिह्न, पदयोग/पदवियोगबाट १/१ ओटा पर्ने गरी वाक्य सम्पादन गर्न लगाउन

३.	भाषिक संरचना	पदवर्ग पहिचान	१	१	३	विकारीबाट ४ ओटा र अविकारीबाट पर्ने गरी पदवर्ग पहिचान गर्न लगाउने ।
		शब्द निर्माण	२	२	४	क) २/२ ओटा उपसर्ग र प्रत्यय व्युत्पन्न शब्द पहिचान गर्न लगाई निर्माण प्रक्रिया देखाउने । ख) अनुच्छेदबाट १/१ ओटा समस्तलाई विग्रह र विग्रहलाई समस्त बनाउने तथा दुईओटा द्वित्वको निर्माण प्रक्रिया देखाउन लगाउने ।
		काल र पक्ष	१	१	२	वर्तमान र भविष्यत्बाट १/१ ओटा र भूतबाट दुईओटा वाक्य दिई खाली ठाउँ भर्न लगाउने ।
		भाव/अर्थ	१	१	२	शीर्षक दिएर भाव प्रयोग गरी चार वाक्यमा वर्णन गर्न लगाउने ।
		वाक्यान्तरण				लिङ्ग/वचन/पुरुष/आदर, संश्लेषण/विश्लेषण, वाच्य, प्रेरणार्थक/कथनबाट १/१ वाक्य दिई परिवर्तन गर्न लगाउने ।
४.	पठनबोध	भाषिक संरचना पहिचान (दृष्टांश/अदृष्टांश)	१	१	४	गद्य विधाबाट बढीमा १२५ शब्दसम्मको अनुच्छेद दिई करण/अकरण, कारक/विभक्ति, वाक्य, उद्देश्य र विधेय पहिचानबाट १/१ प्रश्न सोध्ने ।
		बोध प्रश्नोत्तर (अदृष्टांश)	१	१	५	गद्य विधाबाट १५० शब्दसम्मको अनुच्छेद दिई ५ ओटा प्रश्न सोध्ने ।
५.	निर्देशित रचना	कथा/जीवनी वा वक्तृता/संवाद	१	१	४	बुँदाका आधारमा कथा/जीवनी, वादविवाद/मनोवादमध्येबाट दुई प्रश्न सोधी कुनै एकको उत्तर दिन लगाउने ।
६.	व्यावहारिक लेखन	कार्यालयीय चिठी/निवेदन, निमन्त्रणा, टिप्पणी, वधाई, शुभकामना, श्रद्धाञ्जली तथा समवेदना, सूचना	१	१	४	कार्यालयीय चिठी/निवेदनबाट एक, निमन्त्रणा, टिप्पणी, वधाई, शुभकामना, श्रद्धाञ्जली तथा समवेदना, सूचनाबाट एक गरी दुई प्रश्न सोधी कुनै एकको उत्तर दिन लगाउने ।
७.	बुँदा टिपोट र सारांश लेखन (दृष्टांश)	बुँदा टिपोट	१	१	२	गद्य विधाबाट १२५ शब्दसम्मको दृष्टांश गद्यांश दिई चारओटा बुँदा टिपेर सारांश लेख्न लगाउने ।
८.	सारांश लेखन (दृष्टांश)	सारांश लेखन (दृष्टांश)	१	१	३	गद्य विधाबाट १०० शब्दसम्मको दृष्टांश गद्यांश दिई सारांश लेख्न लगाउने ।
९.	पाठगत बोध	बोध उत्तर लेखन	३	२	४+४	दिइएका विधाबाट कुनै तिनओटा सन्दर्भ दिई दुईओटाको उत्तर लेख्न लगाउने ।
		तार्किक उत्तर लेखन	१	१	४	पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै एक प्रश्न सोधी तार्किक उत्तर लेख्न लगाउने ।

१०.	भावविस्तार/व्याख्या	भावविस्तार/व्याख्या भावविस्तार/व्याख्या	२	१	४	पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै दुई प्रश्न सोधी एको उत्तर लेख्न लगाउने ।
११.	समीक्षात्मक उत्तर	समीक्षात्मक उत्तर लेखन	२	१	७	समीक्षात्मक उत्तर समीक्षात्मक उत्तर लेखन २ १ ७ पाठमा प्रयुक्त विधाबाट कुनै दुई प्रश्न सोधी एको उत्तर लेख्न लगाउने ।
१२.	. निबन्ध लेखन	. निबन्ध लेखन	३	१	७	एक आत्मपरक र दुई वस्तुपरक निबन्धका शीर्षक दिई १५० शब्दसम्मको निबन्ध लेख्न लगाउने ।
जम्मा			२७	२२	७५	

तेस्रो त्रैमासिक परीक्षामा पाठ १३ देखि अन्तिमसम्म पठनपाठन गर्ने ।

नमूना एसईई परीक्षा २०८१

कक्षा : १०		पूर्णाङ्क : ७५
विषय : नेपाली	समय : ३ घण्टा	उत्तीर्णाङ्क : २७

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् :

१. तल समूह 'क' मा दिइएका शब्दका अर्थ समूह 'ख' बाट पहिचान गरी जोडा मिलाउनुहोस् : २

समूह 'क'

द्वेष

सदृश

नाका

आसमान

समूह 'ख'

उस्तै देखिने

क्षण

अवनति

प्रवेश स्थान

आकाश

डाहा

२. दिइएको अनुच्छेदबाट उपयुक्त शब्द पहिचान गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् : २

संसार ज्ञानको भण्डार हो । थालीमा राखेको फूल जस्तै हामीमा सौन्दर्यता हुनुपर्छ । नवीन विचार बोकेर पूर्णिमाको जून हुनुपर्छ । हुस्सु भएर होइन पर्खाल भएर देशका लागि उभिनुपर्छ ।

(क) 'विश्व' को पर्यायवाची शब्द ..... हो ।

(ख) 'थाल' को लघुतावाची शब्द ..... हो ।

(ग) 'प्राचीन' को विपरीतार्थी शब्द ..... हो ।

(घ) ..... शब्दको अर्थ कुहिरो र मूर्ख हो ।

३. दिइएको अनुच्छेदबाट एउटा उखान र एउटा अनुकरणात्मक शब्द पहिचान गरी तिनलाई वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : २

हुने हार दैव नटार भने भैं विना लाइसेन्स गाडी चलाएकाले राम ट्राफिक प्रहरीको कार्यवाहीमा परेछ । उसले जरिवाना बुझाएर घुटुक्क थुक निलेछ र मनमनै यस्तो गल्ती नगर्ने प्रतिज्ञा पनि गरेछ ।

४. (क) तलका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द पहिचान गरी लेख्नुहोस् :

१

- (क) अ. विश्वविद्यालय   आ. विश्वविद्यालय   इ. विश्वविद्यालय
ई. विश्वविद्यालय
- (ख) अ. पार्श्वप्रभाव   आ. पार्श्वपभाव   इ. पार्श्वपरभाव
ई. पार्श्वप्रभाव

(ख) तलको वाक्यलाई शुद्ध पारी लेख्नुहोस् :

२

प्रत्येक जीवका शरीर मा अत्यन्त सुक्ष्म मन हुन्छ त्यो अत्यन्त तीव्र र गतीवान् हुन्छ ।

५. तलको अनुच्छेदमा रेखाङ्कन गरिएका शब्दको शब्दवर्ग पहिचान गर्नुहोस् :

३

सुखीलाई सुखको अनुभव हुन्छ भने दुःखीलाई दुःखको अनुभव हुन्छ नै । आफू निरन्तर कर्तव्यमा लागे कुनै पनि बाधाले रोक्न सक्दैन ।

६. दिइएको प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

२+२=४

(क) दिइएको अनुच्छेदबाट दुईओटा उपसर्ग र दुईओटा प्रत्यय लागेर बनेका शब्द पहिचान गरी निर्माण प्रक्रियासमेत देखाउनुहोस् :

अरुले पाखे भने पनि म अत्यन्त होसियार भएर आफ्नो कर्तव्य पूरा गर्छु ।
भादगाउँले टोपी लगाएर उन्नति र प्रगतिमा लाग्न नवीन विचार र सामाजिक भावना बोक्छु ।

(ख) तलको अनुच्छेदबाट एउटा समस्त शब्द पहिचान गरी विग्रह र एउटा विग्रह पदावली पहिचान गरी समस्त शब्द बनाउनुहोस् र दुई ओटा द्वित्व शब्द पहिचान गरी निर्माण प्रक्रिया देखाउनुहोस् :

जताततै ठुलठुलो स्वरमा कराउने आनीवानी राम्रो होइन भन्ने मलाई थाहा छ । यसैले पनि दुःखबाट मुक्त हुन भलादमी बनेर समाजसेवा गर्छु ।
विलापविलाप गर्नेलाई युगको पुरुष बन्न सुझाव दिन्छु ।

७. दिइएका अनुच्छेदलाई अभ्यस्त भूतमा परिवर्तन गर्नुहोस् :

२

उनी मुसुक्क हाँस्छन् । उनी भनेको कुरा थपक्क मान्छन् । उनी प्रकृतिमा पनि रमाउँछन् । उनको बानी देखेर बाआमा पनि खुसी हुनुहुन्छ ।

८. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

२

(क) इच्छार्थका फरक फरक क्रियापदहरूको प्रयोग गरी साथीलाई यात्राको शुभकामना दिनुहोस् ।

(ख) दिइएका पुलिङ्गका वाक्यलाई स्त्रीलिङ्गमा परिवर्तन गरी अनुच्छेद पुनर्लेखन गर्नुहोस् :

वीर युद्धमा गएछन् । उनले युद्धमा नायक बनेर शत्रुलाई परास्त गरेछन् ।
उनले युद्ध जितेपछि, गायकले उनको सम्मानमा गीत गाएछन् । बादशाहले
उनलाई स्वर्णपदक दिएछन् ।

९. कोष्ठकमा दिइएका सङ्केतका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् :

४

(क) तिमी मलाई पानी ल्याऊ । (कर्मवाच्य)

(ख) म धान रोप्दै थिएँ । (प्रेरणार्थक)

(ग) आमाले मलाई भन्नुभयो, "तिमी बजार जाऊ ।" (अप्रत्यक्ष कथन)

(घ) हामीले किन र कसरी दुःख पायौं ? (वाक्य विश्लेषण)

१०. दिइएको अनुच्छेद पढी उत्तर लेख्नुहोस् :

४

महिला आश्चर्यमा परिछन् । १० सेकेन्डमा बनाएको चित्र कसरी मिलियन
डलरको हुन्छ ! तैपनि उनी केही नभनी चित्रको मूल्य बुझ्न चित्र लिएर
बजार गइछन् । जब उनले बजारमा चित्रको मूल्य सुनिन्, साँच्चै त्यो चित्र
त मिलियन डलरकै रहेछ ।

प्रश्नहरू

(क) 'महिला आश्चर्यमा परिछन् ।' यस वाक्यलाई अकरणमा बदल्नुहोस् ।

(ख) रेखाङ्कित 'सेकेन्डमा' शब्दको कारक र विभक्तिको नाम लेख्नुहोस् ।

(ग) 'तैपनि उनी केही नभनी चित्रको मूल्य बुझ्न चित्र लिएर बजार गइछन्
' यस वाक्यको उद्देश्य र विधेय लेख्नुहोस् ।

(घ) 'जब उनले बजारमा चित्रको मूल्य सुनिन्, साँच्चै त्यो चित्र त मिलियन
डलरकै रहेछ ।' यस वाक्यलाई सरल वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।

११. दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

४

हामी नेपाली भान्सामा लसुनको प्रयोग गर्छौं । यो औषधीय गुणले पनि भरिपूर्ण मानिन्छ । प्राचीनकालदेखि औषधिकै रूपमा लसुनको प्रयोग हुँदै आएको पाइन्छ । लसुनलाई संस्कृतमा 'रसोन' भनिन्छ । किनभने धर्तीमा हुने छ रसमध्ये पिरो, तितो, नुनिलो, टर्रो, गुलियो रस गरी पाँच रस पाइन्छ । लसुनमा 'अमिलो' रस मात्र हुँदैन । आयुर्वेदमा लसुनलाई दुखाइ कम गर्ने द्रव्यको वर्गमा राखिएको छ । चीन र इजिप्टमा हजारौं वर्षअघिदेखि लसुनको उपयोग हुँदै आएको पाइन्छ । मिश्रका वासिन्दाहरू कसैको मृत्युपछि चिहानमा लसुन राख्थे । लामो यात्रामा निस्कने सिपाहीहरूले पनि लसुन बोक्ने गर्थे । बाटामा कुनै समस्या भएमा औषधिको रूपमा यसलाई प्रयोग गरिन्थ्यो । इसापूर्व छैटौं शताब्दीमा लसुनले चीन र भारतमा प्रवेश पायो । सुरुमा उपचारका लागि प्रयोग हुने लसुन विस्तारै हाम्रो भान्सामा पनि भित्रियो ।

प्रश्नहरू

- (क) लसुनमा कस्तो गुण पाइन्छ ?
- (ख) लसुनलाई संस्कृतमा के भनिन्छ ?
- (ग) लसुनमा पाइने पाँच रसहरू के के हुन् ?
- (घ) यात्रामा निस्कँदा किन लसुन बोक्ने गरिन्थ्यो ?

१२. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

४

(क) दिइएका बुँदाहरूका आधारमा एउटा कथा लेखी शीर्षक पनि दिनुहोस् :

एक जना माझीले दिनहुँ नदीमा माछा मार्न जाल थाप्नु ..... जालमा सधैं ठुला र साना गरी धेरै माछा पर्नु ..... उसले जालमा आएका ठुला माछा नदीमै फ्याँक्नु ..... साना माछा मात्रै घरमा लैजानु ..... एक दिन एक जना मानिसले जालमा परेका ठुला माछा नदीमा फ्याँकेर साना माछा लगेको देख्नु ..... उसले किन यसो गरेको भनेर सोध्नु ..... घरमा माछा पकाउने कराही सानो भएकाले ठुला माछा नअट्ने हुँदा यसो गरेको बताउनु ..... उद्देश्य र विचार सानो भएमा पनि ठुलो काम गर्न नसकिने र उपलब्धि पनि नहुने सन्देश ।

(ख) 'विज्ञान अभिशाप होइन वरदान हो' भन्ने शीर्षकको पक्षमा वादविवादको नमुना तयार पार्नुहोस् ।

१३. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

४

(क) जेनी फलफूल स्टोर, घोराही, दाङले शुभेच्छा फलफूल भण्डार, कालीमाटी, काठमाडौँलाई आवश्यक पर्ने फलफूल यथाशीघ्र पठाइदिनु भन्ने बेहोराको एउटा व्यावसायिक चिठी तयार गर्नुहोस् ।

(ख) विवाहको अवसरमा उपस्थितिका लागि एउटा निमन्त्रणापत्र तयार पार्नुहोस् ।

१४. दिइएको अनुच्छेदबाट चारओटा बुँदा टिप्नुहोस् :

२

अधिकारभन्दा कर्तव्य महान् छ । कर्तव्यभन्दा ठुलो अर्को कुनै वस्तु हुन सक्दैन । त्यसैले त हाम्रा धर्मग्रन्थ र उपनिषद्मा कर्तव्यको महिमा र सर्वोच्चताको चर्चा छ । हाम्रा मात्र होइन संसारका सबै धर्मग्रन्थमा कर्तव्यलाई महान् ठानिएको पाइन्छ । आफ्ना माता, पिता र गुरुप्रतिको कर्तव्यलाई हाम्रा ग्रन्थले 'मातृ देवो भव, पितृ देवो भव, आचार्य देवो भव' भनेर उल्लेख गरेका छन् । माता पिता र गुरुलाई देवता समान मान्ने कर्तव्यपालनाको गहन सन्देश प्रवाह गरेका छन् । अर्को कुरा संसारमा त्यही व्यक्ति आदर्श व्यक्तिका रूपमा चिनिन्छ जो कर्तव्य पालनाको कसीमा खारिएको हुन्छ ।

१५. दिइएको अनुच्छेदबाट एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् :

३

शिक्षालाई मानव जातिको तेस्रो आँखा मानिन्छ । यसलाई हाम्रो भित्री हृदयको नयन पनि भनिन्छ । यो हाम्रो बाहिरी आँखा अथवा चर्मचक्षुभन्दा पृथक, महान् र तेजवान् छ । हामीसँग भएको यही ज्ञानचक्षुबाट हामीले शिक्षा आर्जन गर्छौँ अर्थात् कुनै कुरा सुन्छौँ र सिक्छौँ, समाज र प्रकृतिमार्फत सैद्धान्तिक र व्यावहारिक ज्ञान निरन्तर आर्जन गरिरहन्छौँ । प्रकृति, संस्कृति र सभ्यताका दृष्टिले सृष्टिको उषाकालदेखि सुसम्पन्न मेरो देश आज शिक्षाका दृष्टिले समेत प्रगतिपथतर्फ लम्कंदो छ । शिक्षाले नै मानवलाई सम्मान, खुसी र सुखपूर्वक जिउने ज्ञान र सिप प्रदान गर्छ । यसले समाज र राष्ट्रमा प्रचलित मान्यता र विश्वासलाई मानवताका आँखाले हेर्ने र तिनका बारे

समालोचनात्मक चिन्तन गर्ने सोच प्रदान गर्छ । यसले सकारात्मक र मूल्यवान् विषयलाई ग्रहण गर्ने र कतिपय असान्दर्भिक कुराबारे आलोचनात्मक दृष्टि राख्ने चेत प्रदान गर्छ ।

१६. दिइएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

४+४=८

(क) दिइएको कथाको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर दिनुहोस् :

हुन त तीन वर्षअगाडि नै मुर्कट्टा बनिसकेकी छु । त्यस बखतमा सती गइने भनेर कतिले कुरा काटे, कतिले थुरे, कतिले षड्यन्त्रमा फसाउनसमेत खोजे तर सन्तान र देशका लागि पृथ्वी भैं क्षमा र स्थिरताको अवतार भनेर आफ्नो आदर्शलाई कार्यरूपमा ढालें । हो, त्यो वेलामा बेतियाबाट आएर यिनले मदत दिएका हुन् तर यसरी शासन नै हत्याउन आँट गर्ने यिनको कालो मनलाई आँसुको पर्दाले छोपिएको हुँदा मैले देख्न सकिनँ । खास दाजुमाथि समेत दलजित शाहसँग मिलेर जाल बुन्न सक्ने यिनले नाबालक भतिजमाथि पुत्रस्नेह राख्लान् भनी आशाको पासामा फस्ने म कस्ती ग्वाँगी । त्यही अपराधमा न हो यिनलाई मातृभूमिले गलहत्ती दिएको ।

प्रश्नहरू

(अ) राजेन्द्रलक्ष्मी सती जानबाट कसरी बचिन् ?

(आ) बहादुर शाहको चरित्र कस्तो देखिन्छ ?

(ख) 'यस्तो कहिल्यै नहोस्' मनोवादको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर दिनुहोस् :

अब त निदाउनुपर्‍यो । 'हुने हार देव नटार' भन्छन् । पाँच लाख डुब्यो भनेर अब मैले त्यसैमा चिन्ता लिएर मेरो ज्यान सुकाउनुभन्दा आत्मविश्वासका ऊर्जाले ज्यान बचाउनतिर लाग्नुपर्छ । दुई वर्ष अरबको खाडीमा बसेर कमाएको धन गोलखाडीमा गयो त के गर्ने ? आफ्नै बुद्धिले गयो । मरुभूमिमा पसिना बगाएर कमाएको त्यो मेरो धन भुक्त्याएर लाने त्यस्ता दुष्टलाई भगवान्ले पनि सजाय त देलान नि !

प्रश्नहरू

(क) शुक्रमान किन राम्ररी निदाउन सकेका छैनन् ?

(ख) माथिको मनोवादको अंशमा कस्तो परिवेश प्रस्तुत गरिएको छ ?

१७. 'शत्रु' कथाका कृष्ण रायमाथि लट्ठी प्रहार भएपछि पनि उनले किन शत्रु किटान गर्न सकेनन्, आफ्नो तर्क प्रस्तुत गर्नुहोस् । ४

१८. कुनै एक उद्धरणको व्याख्या गर्नुहोस् : ४

(क) समर्पित भएका छन् जो सदा न्यायखातिर
संसारमा उठेका छन् तिनैका विजयी शिर ।

(ख) देवकोटाको कवित्व प्रतिभा, कविताको गुणात्मक मूल्य र सङ्ख्यात्मक योगदान आज पनि अद्वितीय रहेको छ ।

१९. कुनै एक प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् : ७

(क) दिइएको निबन्धको अंश पढी सोधिएको प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

आयुर्वेदिक उपचारका अनेकौं विशिष्ट पक्ष छन् । यसमा विरामीको आत्मा, मन, शारीरिक प्रकृति र दोष, मल र धातुको अवस्थालाई पनि ध्यानमा राखेर मानिसका समग्र पक्षको उपचार गरिन्छ । रोगको उपचार गर्दा मन र शरीरलाई पूर्ण रूपमा छुट्याउन सकिँदैन भन्ने मान्यताअनुसार रोगीको मन र शारीरिक प्रक्तिअनुरूप उपचार गरिनु पनि यसको विशेषता हो ।

प्रश्न

(अ) आयुर्वेद चिकित्साका सकारात्मक र नकारात्मक पक्षबारे समीक्षा गर्नुहोस् ।

(ख) दिइएको कविताको अंश पढी सोधिएको प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

के छ र गाढो होस्टेमा हैसै सवैले मिलाए
सवैले चोखो श्रम र सिप स्वदेशमै लगाए

प्रश्न

(अ) नेपाली धरती विश्वमै महान् छ भन्ने भनाइलाई 'नेपाली हाम्रो श्रम र सिप' कविताको आधारमा समीक्षा गर्नुहोस् ।

२०. कुनै एक शीर्षकमा कम्तीमा १५० शब्दसम्मको निबन्ध लेख्नुहोस् : ७

(क) मेरो देश मेरो गौरव

(ख) नेपालमा पर्यटन व्यवसाय

(ग) अनलाइन शिक्षाको महत्त्व

समाप्त